

בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון סי' קנח) כתב: הוריתי בתינוק שנימול לשלשים, לומר בברכת המזון, רך הנימול לשמונה, דלא אתי לאפוקי כי אם הנימול קודם ח'.

הנוסח הרגיל של "הרחמן" הרביעי, "איש הירא ורך הלבב עבודתו פסולה אם שלש אלה לא יעשה לה". ומנהג בעל ה"בני יששכר" לומר: "איש הירא ורך הלבב ירצה עבודתו כקטורת סמים ועולה אם שלש אלה לא יעשה לה" (יב).

(טו) שלישי למילה

כתב בהנהגת מהרש"ל (אות נ): יותר גדול הוא סעודה של מצוה של שלישי למילה מיום המילה עצמה, שהרי שלישי למילה נאמר בו סעודה להדיא גבי אברהם (א), ויום המילה עצמה נדרש גבי יצחק רק מהגמ"ל (ב). והעיד שכן שמע מחמיו ר' קלונימוס. ובברית אבות כתב טעם: דודאי ראוי לחשוב סעודה זו לכלל סעודת הודאה, דיום ג' למילה אז הילד חלש יותר. ובאבן ישראל: משום דמדליקין נר תמיד בבית הכנסת עד יום ג' למילה, לפיכך נוהגים לעשות סעודה ביום זה, וכן מניחים כסא של אליהו עד יום ג' (ג).

אמנם בשערי תשובה (או"ח סי' תקנ"א סקל"ג) הביא בשם שיירי כנסת הגדולה ושו"ת אור הנעלם (סי' ט), דאין זה מנהג פשוט לעשות סעודה ביום שלישי למילה, כי אין לו שורש ועיקר בש"ס.

בוורמייזא הנשים באות ביום השלישי למילה שחרית, אחר יציאתם מבית הכנסת, ומרחיצין לילד, והרבנית בראשם. ובעל הברית עושה סעודה אחר חצות, והיא נקראת: שלישי המילה. וקורא

- יב. דרכי חיים ושלום. וכן נהג נינו, בעל ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש.
- א. הכוונה, דעל מה דכתיב (בראשית יח, א) והוא יושב פתח האוהל כחום היום, אמרינן בגמ' (בבא מציעא פו, א) אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה וכו'. וכ"כ בדרך פקודין (מ"ע ב חלק המעשה אות כח) דיש סמך לסעודת שלישי למילה מהסעודה שערך אברהם אבינו למלאכים.
- ב. עיין בפרק הקודם.
- ג. עיין בנידו"ז לעיל במנהגי כסא של אליהו פרק ה'.

ע"י עצמו [או ע"י חד מבני ביתו] לקרואים, לא ע"י שמש. ומנהג לקרוא לסנדק ולמוהל ומקצת קרובים ושכנים [רב, חזן ושמש], ותו לא. ואין המנהג להרבות קרואים בסעודה זו. והיולדת [אם רוצה בכך] גם היא מיסבת על השלחן עם הקרואים [ואין מזמנים נשים, והסנדקית (שהיא היתה גם הקוואטרין, כנזכר לעיל במנהגי קוואטר) ואשת המוהל באות מעצמן לסעודה זו, ואוכלין ושותין עם היולדת לכבודה] (ד).

ועיין גם בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' לו), לגבי ימים שלפני תשעה באב, שנשאל "אי מותר לאכול בשר ולשתות יין בליל שלפני המילה ובשלישג למילה, כי רבים אומרים שכן נהגו בפני גאוני ארץ קדמאי". הרי שהיה מנהג פשוט לערוך סעודה בבשר ויין ביום שלישי למילה.

וכן נהגו בקומרנא לערוך סעודה ביום השלישי למילה (ה). ובעל ה"אבני נזר" מסוכטשוב חיבב מאוד את הסעודה של שלישי למילה (ו). בקהילות תוניסיה לא עשו כלל סעודת ברית מילה ביום המילה, אלא הגישו כיבוד קל הכולל צימוקים ופירות יבשים, והסעודה העיקרית היתה ביום אחר המילה בלילה, שהיא תחילת יום השלישי למילה, שהיתה נקראת "תלת לילה" (הלילה השלישי), ואז למדו בספר הזוהר וערכו סעודה לכבוד המילה (ז). וכן היה המנהג בג'רבה, ונקראת "סעודת אליהו".

(טז) מילת תינוק יתום

מנהג וורמייזא: נימול הבן אחר מיתת האב או האם, אז המוהל אומר, קיים את הילד הזה לאביו, ואינו אומר לאמו, אם מתה כבר. וכן אם מת האב, אומר, קיים את הילד הזה לאמו, ואינו אומר

ד. מנהגים דק"ק וורמייזא סי' רמג.

ה. מנהגי קומרנא אות ק"י.

ו. מובא בספרנו ח"א, עמ' קסח, ועיי"ש עוד בנידור"ו.

ז. ילקוט מנהגים.